

פרוטוקול מס' 134
מישיבת ועדת הכלכלה
יום רביעי, י"א בתמוז התשנ"ז (16.07.97), שעה 09:00

נכחו: חברי הוועדה: אלי גולדשמידט - היו"ר
עבד אלמלכ דהאמשה
צבי הנדל

מוזמנים: דני קריצ'מן
פרופ' ארנון שמשוני - מנהל השירותים הוטרינריים
אמיר ברקן - רפרנט אגף תקציבים במשרד האוצר
קזין ברין - משרד הבריאות
ד"ר הרברט זינגר - שירות המזון במשרד הבריאות
יצחק טובלי - מנכ"ל המועצה לענף הלול
אריה חדש - חשב המועצה לענף הלול
יהודה רותם - מנהל שלוחת אוזים במועצה לענף הלול
בניהו מנדל - מזכיר ארגון מגדלי העופות
איציק בדר - מנכ"ל גרנות
יעקב גרינבוים - מנכ"ל
דליה הראל - סמנכ"ל במשרד החקלאות
גיורא וולף - חברת רמות

מנהלת הוועדה: לאה ורון

קצרנית: יפעת שפרכר

סדר-היום: הפגיעה בענף הלול בעקבות איסור היצוא לאירופה לאחר מחלת ניוקסל

הפגיעה בענף הלול בעקבות איסור היצוא לאירופה לאחר מחלת ניוקסל

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. הנושא על סדר היום הוא הפגיעה בענף הלול נוכח הבעיות בייצוא החקלאי בעקבות מחלת הניוקסל והיחס של מדינות האיחוד האירופי ביחס לנושא הזה. כפי שהבינותי הנושא גורם נזק משמעותי למגדלים, והשאלה היא איך המערכת מתמודדת מול המדינות באירופה והמקומות האחרים, ואיך נערכים על מנת לראות שהנזק לחקלאים יוקטן ככל האפשר גם על ידי התערבות ממשלתית.

דני קריצ'מן:

הקהיליה האירופית הטילה עלינו סגר בנושא הייצוא של בשר טרי, ייצוא בשר מעובד וחומרי רבייה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מדובר רק על הלול.

דני קריצ'מן:

מדובר בעיקר על חזה הודו, כבד אווז, וחומרי רבייה כמו אפרוחים ביצים וכו'. הסגר בא לידי ביטוי בכך שהמעמד שלנו בקהיליה באירופה הוא מעמד שונה מהמעמד של המדינות האחרות. במידה ומוצאים אצלנו את מחלת הניוקסל אנחנו מחוייבים להודיע על כך. במקרה הנ"ל סוגרים אותנו לחצי שנה, ואחרי חצי שנה אם התברר שנעשו כל הסידורים אז פותחים אותנו מחדש.

אם מאתרים את המדינות ששייכות לשוק, שבהן פורצת המחלה, אז מאתרים את המקום ועושים סגר מקומי ברדיוס של 3 ו-5 קילומטר ושאר המדינה לא סגורה. אותנו סגרו לחצי שנה. בחלק מהמוצרים אנחנו סובלים מהעניין כבר חודש וחצי, ובחלק מהמוצרים אנחנו סובלים שבועיים או שלושה שבועות. אנחנו עושים מאמצים על-מנת שנוכל לפתור את הפלונטר הזה. ממש בשעה זו יש אסיפת פורום של נציגי כל המדינות בקהיליה לישיבה מיוחדת בעניינינו, ואנחנו מחכים עד היום בצהריים לתשובה מה יחליטו שם.

שם יחליטו אחד משני דברים, או שהסגר ממשיך, או שמשחררים אותנו בתנאים מסויימים ואולי אפילו מעבירים אותנו למעמד של המדינות שבהן אם קורה דבר כזה אז מטילים עליהן סגר מקומי ולא ארצי. זאת התמונה כפי שהיא עכשיו.

דליה הראל:

לגבי הנושא של הקפאת כבד אווז כתוצאה מאיסור הייצוא, האפשרות היחידה היא שכאשר מקפיאים כבד אווז אז יש ירידה מאוד משמעותית בערכו. למעשה זה יורד מ-196 פרנק ל-90 פרנק.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם מותר לנו למכור כבד אווז?

דליה הראל:

השאלה היא אם אפשר יהיה אחר כך למכור את הכבד שהוקפא, מכיוון שהוא הוקפא

בתקופת האיטור. אנחנו מפסידים על הכבד הזה בערך 70 שקל לקילו. אם מדברים על 17 אלף קילו זה בסביבות 1.2 מיליון שקל. ההפסד השני הוא בנושא איכסון בשר הודו, בהנחה שאפשר יהיה לשווק אותו בשלב יותר מאוחר. כאן ההוצאות הן לא כל כך גבוהות. מימון ואיחסון הם קרוב ל-120 אלף שקל לחודש. זה דבר שאפשר יהיה לעמוד בו. אין לי נתונים לגבי חומר הרבייה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

בהנחה שיורידו את הסגר, האם יאפשרו לשווק את הבשר שמיוצר בתקופת הסגר?

דני קריצ'מן:

אם מאשרים, אז כל הבשר המאוחסן הוא בר שימוש.

דליה הראל:

הנזק המשמעותי ברבייה זה הקפאת הכבד. זה מה שגורם לירידה משמעותית בערכו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

בינתיים יכולה להיות כניסה של ההונגרים לשוק הזה.

דני קריצ'מן:

מבחינת מדפים יכול להיות נזק ואנו נצטרך לעשות מאמצים על מנת לתפוש את המדפים האלה, שדי בקושי השיגו אותם.

יעקב גרינבוים:

אני מייצג את משווקי בשר ההודו. אני חולק על המספרים שהציגו כאן. מתוך 6000 טון חזה בשנה אנחנו מייצאים 4000 טון. הסגר הזה כבר גרם לירידת מחיר כמו הירידה של 50% בערך של הכבד.

במשך השנים פיתחנו נושא של ייצוא חזה הודו לחו"ל כתוצאה מזה שהחזה נמצא בעודפים במדינת ישראל ומייצרים הודו על בסיס הבשר האדום שמשווק בארץ. זה כתוצאה מכך שלא מגדלים חזיר בארץ.

כדי לעמוד בכמויות של היום, שהן בסדר גודל של 120 אלף טון בשנה, חייבים לייצא בסדר גודל של בין 4000 ל-6000 טון חזה. כרגע נמצאים במחסנים בסביבות 1500 טון חזה שהוקפא. גם המצב של השווקים באירופה הוא לא כל כך טוב. חוזים שחתמנו עליהם, שלפיהם אנחנו אמורים לספק סחורה, לא מסופקים. כבר חודש וחצי אנחנו לא מוציאים סחורה. גם הקבוצה השנייה לא מייצאת.

דני קריצ'מן:

איך זה שיש 1500 טון בחודש?

יעקב גרינבוים:

ברגע שאמרו שיש סגר ויכולה להיות בעיה, אז לא נתנו לאוניות יותר לצאת. בארץ כיום יש 1500 טון. התוצאה היא שיש ירידת ערך לחזה הודו, שערכו היה אמור להיות לפני שנה בסדר גודל של 14 14 וחצי שקל לקילו. היום אנחנו מדברים על סדר גודל של 9 וחצי או 10 שקל לקילו.

דליה הראל:

צריך להמשיך להחזיק את זה במחסן.

יעקב גרינבוים:

במשך השנים הייצוא נבנה בצורה כזאת שגם הממשלה וגם משרד החקלאות עזרו. אם נסתכל 6,7 שנים לאחור נווכח לראות שכ6000 טון היו מייצאים כל שנה. חלק ממדינות היעד שלנו כמו אוסטרליה לא היו בשוק והן הצטרפו לשוק. היו קשיים והתגברנו על הקשיים האלה. עצירה כזאת גורמת להפסד שווקים במדינות כמו אנגליה. כל זה כתוצאה מהקפאת החזה. כאשר אתה מקפיא חזה לא מקפאים אותו מיועד לחו"ל. בשביל לייצא חזה הודו צריך לעשות איזה פעולה מיוחדת על מנת לקבל איזה שהוא נכס מיוחד.

מה שבסופו של דבר יקרה הוא שאנחנו נצטרך לייצא סחורה חדשה ולהוציא את הסחורה הישנה לשוק המקומי בצורה אוטומטית. היום זה הפסד של 3 שקלים לקילו. אם אנחנו מדברים על 400,500 טון בחודש אז זה הנזק הישיר שנגרם לענף.

ארנון שמשוני:

מחלת הניוקסל היא מחלה נגיפית. היא אחת משתי המחלות שעל פי הקוד הבינלאומי חייבים לדווח עליהן. יש שתי מחלות שחייבות בדיווח האחת זה ניוקסל והשנייה היא דבר העופות. כל מדינה שחברה באירגון שנקרא O.I.E חייבת לדווח על המחלה באופן מיידי. המחלה היא לא נדירה היא קיימת.

המחלה יכולה להווצר משני קריטריונים. אם מדינה שמפעילה מערכת של השמדת הלהקה הנגועה, והיא משתמשת בתרכיבים שמאשרים על ידי האירגון הבינלאומי, אזי היא נחשבת לנגועה למשך חצי שנה אחרי המקרה. אם היא לא מפעילה את שני הדברים האלה אז היא צפויה להשמדה טוטאלית של הלהקה. אלה שמתו מתו, כל היתר הושמדו ואחרי זה נעשתה פעולת חיטוי על פי קריטריונים בינלאומיים מקובלים. אנחנו במשפחה של המדינות הללו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה הדרך למנוע את מחלת הניוקסל?

ארנון שמשוני:

מדינות כמו מצרים ותורכיה שלא משמידות ומדווחות רק אחת לשנה, נכנסות למצב של נגיעות פורמאלית ל3 שנים. אנחנו שייכים לקבוצה הראשונה. לקהיליה האירופית יש תקנות נוספות משלה, שהן לא תמיד מקצועיות. כאשר מדובר בחומר רבייה אז אפשר להבין את זה. האיסור על ייצוא בשר או כבד אווז הוא איסור שקיים על פי הקריטריונים שלהם, אבל למעשה אפשר להגיד שיש לו היבטים אחרים. כרגע אנחנו נמצאים בבעיה הזאת.

כדי למנוע את המחלה צריכים למנוע את הכניסה של הנגיף. מהרגע שהאטונומיה היא אוטונומיה ומהרגע שהאינתיפאדה הפכה לאינתיפאדה, מצבינו החמיר בנושא הזה. מצבינו קשה יותר מאשר קודם לכן. במלחמת ששת הימים היתה התפרצות גדולה מאוד. היתה אז התפרצות אדירה שהקיפה יותר מ50% מהמשקים בארץ. תוך 6 שנים זה ירד ואז המחלה נעלמה לחלוטין. מרגע שהאינתיפאדה התחילה וברגע שהאטונומיה התחילה, יש לנו בעיה.

בעיה נוספת היא שאנחנו נמצאים בתקופה של תעופה של עופות בר. זהו בעצם המפיץ הידוע של הנגיף של הניוקסל. הבעיה שאנחנו מעלים בפני האירופאים היא בעיה

התעופה של עופות הבר ולא את עניין האוטונומיה שהוא קשה לפתרון והוא בלתי פתיר בשלב הזה. מהרגע שהאוטונומיה התחילה העלינו את האפשרות שהמחלה הזאת תופיע בחזרה. במסמכים שלנו מ-1994 הופיעו שתי מחלות, האחת היא מחלת הפה והכנפיים בבקר, והשנייה היא מחלת הניוקסל בעופות.

אנו מחסנים בצורה מאוד מדוקדקת, וכאשר ראינו לפני מספר שנים שהחיסון לא נעשה כפי שצריך, פירסמנו תקנה שעל פיה כל מגדל עופות בארץ חייב לחסן את העופות שלו על פי הוראות ההבהרה שלנו. מה שהסתבר הוא שאחוז נכבד מאוד ממגדלי העופות לא מחסנים בכלל או שמחסנים בתרכיב לא לפי ההוראות. אם אתה מחסן בבקבוק שמתאים ל-1000 אפרוחים 3000 אפרוחים על מנת לחסוך שני שלישים מההוצאה שלך, אז העופות שלך אינם מחוסנים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם ב"ד נתן" חיסנו?

ארנון שמשוני:

ב"ד נתן" חיסנו, אבל אנחנו לא יודעים שום דבר כי לא נעשה פיקוח על עצם החיסון. אחת מהתקנות שהתפרסמה במועד מאוחר יותר אומרת שכל חיסון יבוצע בנוכחותו ובפיקוחו של רופא וטרינר.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם חקרתם אותם או בדקתם אותם?

ארנון שמשוני:

מקרה "יד נתן" הוא מקרה שולי לחלוטין. מהבדיקה הזאת אין לנו הוכחות משמעותיות, אבל משיחה עם החקלאים התברר לנו שהתופעה היא די נפוצה.

צבי הנדל:

האם המחלה עוברת גם באוויר?

ארנון שמשוני:

זה לא עובר באוויר, אבל עופות יכולות להעביר את זה. במשקי פיקוח סגורים המחלה לא מועברת.

צבי הנדל:

האם עופות מהאוטונומיה נכנסות אלינו שחוטות?

ארנון שמשוני:

העברה של הנגיף על ידי שיווק הבשר לאירופה הוא לא רציני. הקושי על יצוא כבד האווז והבשר הוא קושי שלמעשה הוא לא קושי מקצועי אמיתי. ברור שעופות חיים יכולים להעביר את הנגיף לארץ אחרת. הבשר הוא סיפור אחר.

צבי הנדל:

מהאוטונומיה לתוך מדינת ישראל עוברים גם עופות חיים?

ארנון שמשוני:

תאר לעצמך שפועל בלול המתגורר מעבר לקו הירוק מגיע ללול שנמצא בשטחינו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה ההשלכה של המחלה הזאת על האדם?

ארנון שמשוני:

זאת מחלה שאין לה שום השלכה על בריאות הציבור. הבעיה היא שהקהיליה האירופית לא מטילה סגר בגלל בריאות הציבורית, אלא היא מטילה סגר אך ורק בגלל המשק החקלאי. גם מחלת הפה והכנפיים אין לה שום השלכות על בריאות הציבור.

עבד אלמלכ דהאמשה:

איך פועל מהשטחים מעביר את המחלה?

ארנון שמשוני:

מהבגדים ומהנעלים. כל זה בתנאי שיש לו לול בשטחים. אני לא רוצה להאשים את הפועלים מהשטחים בנושא הזה. אם החיסון נעשה כמו שצריך ומערך החיסון הוא אנטנסיבי ויש מספר חיסונים במהלך חיי כל להקה אז אין סיבה שתתגלה המחלה. אם מדגריות בשטחים קונות חומר רבייה אצלינו, ובכך הן חוסכות את החיסון למדגריה, אז בסופו של דבר תתגלה שם מחלת ניוקסל.

עבד אלמלכ דהאמשה:

האם המחלה נמצאת גם שם?

ארנון שמשוני:

ללא ספק המחלה נמצאת גם שם.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה נעשה במשרד החקלאות כדי למנוע את המצב הזה? מסתבר שלא רק בשטחים אלא גם אצלינו בקו הירוק החיסון לא נעשה כמו שצריך.

ארנון שמשוני:

אנחנו הגשנו הצעה מפורטת שמטופלת. מבקרת המדינה התייחסה לזה בדו"ח האחרון שלה על השירותים הוטרינרים וההערכות לתנאי אוטונומיה. שם ביקשנו שיוסיפו רופא וטרינר אחר במערך של העופות ובנושא של ההערכות. הנושא הזה לא אושר ועוד מספר דברים לא אושרו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

איך מוודאים שברשות הפלסטינאית דברים נעשים כמו שאצלינו הם נעשים?

ארנון שמשוני:

אי אפשר לוודא.

דני קריצ'מן:

המחלה הזאת נובעת בחלקה כתוצאה מטיפול רשלני של העוסקים בענף. יש אמצעי חיסון, והאפשרות היחידה להשמר מהמחלה הזאת היא לא לסגור את יהודה ושומרון ולא את עזה אלא להתמודד עם המחלה הזאת בחיסונים ובטיפולים מאוד מסודרים, שחלקם הגדול לא נעשים וחלקם הגדול לא נעשים על ידי בעלי הלולים עצמם.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה ימנע מהקהיליה האירופית להגיד שבכל מדינת ישראל יש מחלת ניוקסל כאשר קורה משהו באוטונומיה?

דני קריצ'מן:

יש עם זה בעיה מאוד רצינית. אצלינו כבר התחילו לחפש סטיות בקשר עם האוטונומיה. זה אחד החששות שלנו. כאשר ישבנו בבריסל ראינו שאחד הדברים הכי פשוטים שהם בודקים זה איפה עוברים הפועלים מהשטחים וכמה זה קרוב ללולים. העניין הזה לא יקל עלינו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם יש קשר שוטף כזה או אחר בין הרשות הפלסטינאית לבין הגורמים המקצועיים, כמו למשל בין משרד החקלאות הפלסטינאי לבין משרד החקלאות הישראלי?

ארנון שמשוני:

בהחלט יש קשר.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני לא מדבר על אינפורמציה. אני מדבר על קשר ברמה של הסכמים או שיתוף פעולה, כך שהמערכת הוטרינרית שלנו תעמוד לרשותם בסיוע מקצועי, בהדרכה ובפיקוח. האם זה קיים?

ארנון שמשוני:

בהחלט כן. אנחנו עוזרים להם אפילו באבחון. אנחנו מספקים להם תרכיבים. אנחנו נמצאים בקשר מקצועי.

היו"ר אלי גולדשמידט:

יש מישהו שמסוגל לאכוף את הנושא הזה?

ארנון שמשוני:

יש יועץ של הקהיליה האירופית, שהוא צמוד למנהל השירותים הוטרינרים. הם מנסים להקים מערך, שלא היה קיים ברדיוס הזה. הכוונה שלנו היא להשוות את התנאים. הקהיליה האירופית קיבלה את התכנית שלנו בשבוע שעבר, והיא תדון בתכנית הזאת.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם מישהו יושב שם היום?

ארנון שמשוני:

יש את הנספח החקלאי שיושב בבריסקל ואני נמצא איתו בקשר. לא נוכל לעמוד בהבטחות שלנו. חלק מהדברים שאמרנו להם שאנחנו עושים הם דברים שאנחנו עדיין לא עושים אלא אמורים לעשות. אם לא נעשה אותם אז ישיבות כאלה לא תעזורנה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם לעשות אותם פירושו תקציבים?

ארנון שמשוני:

מדובר על מספר אנשים שיעסקו בזה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה העלות של כל זה?

דני קריצ'מן:

לפחות שני מיליון שקל בשנה.

ארנון שמשוני:

יש מגמה לנסות ולהעביר רשויות פיקוח. כאשר מפריטים פיקוח זה יותר אפקטיבי.

יצחק טובלי:

מבחינת המגדלים של האווזים, אם הדבר הזה לא יפתר בשבועות הקרובים אז למעשה הענף הזה חדל להתקיים. אם הסגר ימשך עד למועד שנקבע באיחוד האירופי, אז החקלאים האלה לא יכולים להמשיך להיות חקלאים, אלא אם כן יהיה סיוע שיוכל לאפשר להם המשך ייצוא וכיסוי העלויות על מנת שהמשבר הזה יפתר. הענף הזה בנוי ב-90% על ייצוא. מהייצוא הזה יש 75% שמגיעים למדינות אירופה. ממילא הענף הזה הוא מאוד מצומצם. מספר המגדלים הוא בערך 100 עד 120.

דיברנו עם משרד החקלאות על איך אנחנו עוברים את 4 השבועות הקרובים. אנחנו משלמים לחקלאים את המינימום ההכרחי, מעבר לזה אין אפשרות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

כמה אתם משלמים לחקלאים?

דני קריצ'מן:

עבור ה-15 טון של כבד אווז, אנחנו משלמים לחקלאים כאילו הוא שיווק את הכבד לאירופה. בעד הכנסה לקירור אנחנו משלמים חצי, ומועצת הלול משלמת את החצי השני. חלק מהכסף מגיע מהקרנות של המגדלים עצמם, וחלק מהכסף הוא ממשרד החקלאות. זה נכון לעוד שבוע ימים. בעוד שבוע ימים המקורות האלה לא יספיקו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מה לגבי יצרני ההודים?

יצחק טובלי:

הייצוא החודשי מתייצב בחודשים האחרונים על 400 טון. יש לנו בעיה. אם לא יהיה ייצוא של 400 טון האלה, אז המחיר של הסחורה ירד ל-3 שקלים. אם זה יהיה לטווח ארוך אז הענף יצטרך להצטמצם ב-25%-30%. זה שיש עוד 1500 טון במחסנים זה עניין אחר. אנחנו מדברים על תוספת מלאים של 400 טון לחודש.

היו"ר אלי גולדשמידט:

מתוך ה-400 טון כמה יהיה אפשר לשווק?

דני קריצ'מן:

שום דבר.

היו"ר אלי גולדשמידט:

בהנחה שהסגר לא ימשך, האם אפשר יהיה לשווק את ה-400 טון האלה לאירופה?

יצחק טובלי:

אפשר יהיה לשווק בארץ ולייצא סחורה אחרת.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם תכסו במידה ויהיה איזה שהוא פער?

יצחק טובלי:

בשבוע הבא מתקיים דיון במשרד החקלאות. אם העניין הזה לא יסגר אז הענף הזה מצטמצם ב-25%.

דני קריצ'מן:

אם הענף יפתח בעוד שבוע אז אנחנו יודעים שבכבד ובאווז אנחנו פחות או יותר מסודרים. הבעיה שנשארת היא בעית ההודים. בהודים אנחנו מדברים על סיוע שלנו במימון החזקת המלאי הזה. אנחנו לא מדברים על ההפסדים שיגרמו בשוק. אם הענף לא יפתח תוך שבוע, אז כל הייצוא של ההודים צריך לרדת מרמה של 120 אלף טון לרמה של 70,80 אלף טון.

יצחק טובלי:

מרכיב נוסף שנסגר הוא חומר הרבייה. מרכיב זה משפיע על חלק מהיצואנים. זה משתלב עם פעולות שהמועצה עושה כמו פעולות של קליטת ביצי רבייה. הפגיעה שם היא לא במלוא עוצמתה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

היא תהיה במלוא עוצמתה ברגע שהסגר ימשך.

ארנון שמשוני:

נושא הרבייה הוא מקרה פשוט. קפריסין סגרה ופתחה מחדש.

איציק בדר:

הנושא של ההודים הוא הנושא המרכזי שבו אנחנו עוסקים. אנחנו מדברים על היקף ייצוא של כ-600 מיליון שקל. אנחנו מדברים על מושגים של מאות מגדלים. אי אפשר לראות את הדברים במונח המצומצם של העניין. אם לא נמצא פתרון כדי שהאירוע יהיה מצומצם בתחום שבו הוא קורה, אז יהיה קשה מאוד לבסס את הענף הזה לאורך זמן.

אם אירוע כזה יהיה חדשות לבקרים, ואנחנו למדים שניוקסל היה ויהיה, אז אי אפשר יהיה להמשיך לגדל את בעלי הכסף בארץ במתכונת שהיתה עד היום.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אומר מנהל השירותים הוטרינרים, שעל ידי חיסון שנעשה בצורה נכונה אז אין סיבה שהמחלה הזאת תהיה. "יד נתן" זה לא מקרה חריג, יש הרבה שלא מחסנים כמו שצריך.

איציק בדר:

אני כופר על כך שמכלילים את כל ציבור המגדלים. אני מייצג פה ציבור מגדלים שיש לו אנטרס ראשון במעלה והוא לעמוד בסטנדרטים של הבריאות אצלו ולעמוד בסטנדרטים גם מנקודת המבט של ראיית הענף. אני יכול להיות 100% בסדר, אבל מישהו באיזה שהוא מקום בארץ לא בסדר ועל ידי כך הוא כופה עלי את ההתנהגות, וזאת על בסיס ההסכמים. זאת נקודה שאני לא יוכל לעמוד בה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

ככל שאתה יודע החיסונים נעשים כמו שצריך אצל המגדלים שאתה מכיר?

יצחק בדר:

אני בהחלט חושב שעל משרד החקלאות, המועצה והשירותים הוטרינרים לנקוט בצעדים על מנת שאחריים במדינת ישראל יגדלו את העופות כמו שצריך. קל מאוד להגיד שחודש כבר לא שיוקו את החזה הודו.

אנחנו נמצאים בשוק, והשוק הוא תמיד מושפע ממערכות פסיכולוגיות. השוק הזה נמצא דווקא על סף העודפים, כי החזה שאנחנו מייצאים הוא חזה עודף באופן קבוע. אנחנו יודעים שכאשר מיצרים 100,120 אלף טון הודים יש עודף חזה בסדר גודל של 25%, ואותו לאורך שנים מייצאים החוצה. השוק הוא פחות או יותר מיוצב על רמה של עודפים, ואנחנו נכנסנו למשבר הזה עם צבירה של כ-1500 טון חזה.

ברגע שהייצוא נעצר, מה שמעניין אותנו זה הנזקים שמיד משפיעים. אף אחד לא יודע מה יהיה. מה שכן יודעים הוא, שהמכולה לא חזרה או מכולה לא יוצאת ומחיר החזה בארץ נופל.

דני קריצ'מן:

לא חזרו מכולות.

איציק בדר:

מכולה נעצרה ומכולות לא יצאו. מאחר ואנחנו לא יודעים מה קורה, אנחנו צריכים לקחת על עצמינו את האחריות. אני מדבר על מערכת ששוחטת ומשווקת ושאינה מקורות מימון. המחסנים מלאים בעודפים. הדרך היחידה היא להוריד את המחיר.

אם השוק יפתח מחר מה טוב, אבל אם לא, אז אני לא יודע מה יקרה. לפי דעתי בסיטואציה כזאת צריך שתהיה התערבות ממשלתית על מנת שתעזור לייצב את הענף באירוע הזה. מדובר על סדר גודל של 600 מיליון שקל כדי לפתור את בעיית המלאים ולמנוע את התופעות כתוצאה מהאירוע הזה.

כל זאת בהנחה שאכן בעוד שבוע שבועיים יפתר המשבר הנוכחי. צריך למצוא דרכים איך למנוע משברים כאלה בעתיד. הבעיה היא לא לפתור בעיה של 400 טון, הבעיה היא ירידת מחיר כל הסל, שהוא בסדר גודל של למעלה מחצי שקל.

בניהו מנדל:

צריך למצוא פתרון לנזק העכשווי בהנחה שמחר בבוקר השוק יפתח. מה יקרה אם השוק לא יפתח, מי יטפל בנזקים שיהיו בחצי השנה הקרובה? מה יקרה בעוד חצי שנה או מחר בבוקר אם פותחים את השוק? לדעתי מדינת ישראל היתה צריכה להיות מחולקת ל4,5 איזורים, כדי שאם באיזה שהוא איזור מופיעה מחלת הניוקסל אז מנטרלים רק את האיזור המסויים ויתר הארץ נשארת פתוחה.

דני קריצ'מן:

מי צריך להחליט על זה? בשוק מחליטים על זה? אנחנו רוצים לעבור למעמד של מדינה, שאם יש בה מחלה אז עושים סגר איזורי ותיחום של 3 קילומטר ושם סוגרים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

למה יש ירידה במחיר של חזה הודו?

יעקב גרינבוים:

חזה הודו ירד מ13 וחצי שקל ל9 וחצי שקל. המערכות המתועשות שמייצגות בערך 85% מהענף הזה מבטיחות לחקלאים שלהם מחיר מובטח על פי הסכמים. יש הסכמים שאומרים שאנחנו נשלם מחיר שלא יפחת מהמחיר שעולה למגדל.

עד הרגע הזה המגדלים בכלל לא סובלים. הם רק שומעים שיש בעיה. אנחנו כמערכות מתועשות שמבטיחות לחקלאים שלנו מחיר מובטח, לא נוכל לסבול את זה. זה הופך להיות אסון טבע.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אם המשבר הזה מסתיים בעוד שבוע ימים והסגר נפתח זה מצב אחד, ואם זה לא מסתיים אז זה מצב אחר. במצב אחר גם סוג הדיון הוא שונה לחלוטין. אם המשבר מסתיים בתוך שבוע ימים המגדל עצמו לא יפגע.

איציק בדר:

אנחנו מוכרים במונחים של 10 אלפים טון לחודש. 10 אלפים טון לחודש נפגעו. כתוצאה מהמשבר הזה ירד מחיר החזה בארץ בעוד שקל.

דליה הראל:

אם הכמות היתה בתוך המלאי אז המחיר לא היה צריך לרדת.

איציק בדר:

נוצר לחץ פסיכולוגי על כל המערכת. תבדקו את סלי המחירים ותראו שהמחירים ירדו בסל הכללי. הם ירדו בחודש וחצי האחרונים בחצי שקל נוספים.

דני קריצ'מן:

זה נכון שירד סל המחירים אבל זה לא בגלל הסגר. זה בגלל שאתם מייצרים 120 אלף טון במקום 90 אלף טון. זה שורש הבעיה. בעניין הזה אנחנו נקיים איתכם דיון בעוד שבוע. כל הענף נמצא בידי 2,3 ספקי רבייה ושתיים שלוש משחטות. אם הייתם מייצבים את הענף על כמויות של ייצור נורמלי אז המחסנים לא היו מלאים. בגלל שאתם מייצרים 120 אלף טון בלי שיש צורך ב120 אלף טון האלה אז המחסנים מלאים.

יש לכם עניין למכור אפרוחים ולשחוט במשחטות. זה נכון שאתם נותנים מחיר מובטח לחקלאים אבל חבל שאתה לא אמרת מה המחיר. הענף נמצא על סף משבר הרבה יותר גדול מהסגר הזה בגלל המחיר המובטח שאתם נותנים לחקלאים. החקלאי נשאר עם 200 שקל מטון ההודים ולכן הענף על סף משבר. הוא יכול להגיע ל400 שקל להודים אם לא יעשו 120 אלף טון. אתם אלה שצריכים לדאוג לא לעשות 120 אלף טון. המפתחות נמצאים אצלכם.

איציק בדר:

אני לא יודע בידי מי המפתחות, אבל אני מבטיח לך שאם הייתי יכול לאחוז במפתחות אז הייתי סוגר את הדלת בזמן. מסתבר שהמפתחות לא נמצאות בידי מישהו שיכול לכוון.

נכון שיש עודפים, אבל כאשר ישנם עודפים ויש אירוע מן הסוג הזה יש לו השפעה מצטברת מעבר ל400 טון. ישנם מצבים שבהם יש סיבות נוספות לעוד משקולת קטנה מתאימה. בקטע הזה ההשפעה של האירוע הזה על הענף היא בסדר גודל של חצי שקל. זה אומר סדר גודל של 5 מיליון שקל לחודש. זה ההפסד של הענף.

קחו חודש, חודש וחצי, חודשיים ותראו איפה אנחנו עומדים. לדעתי בסיטואציה הזאת צריך לטפל טיפול נקודתי בסדר גודל של בין 5-10 מיליון שקל. מעבר לזה אנחנו צריכים לפתור את הבעיות בשבוע הבא.

גיורא וולף:

אני חושב שהבעיה ברבייה היא הרבה יותר אקוטית, כי יכול להיות שמבחינת הרישומים והניירות הדברים יפתרו אבל הנזקים המצטברים שיש ברבייה הם לא כמו בבשר. בבשר ברגע שהשוק יפתח אז מוציאים את הדברים הקפואים והלא קפואים, מפשירים מייצאים ומוכרים את זה. ברבייה יש נזק מצטבר גדול מאוד. גם השיקולים וההזמנות הם לטווחים של שנים וחודשים. ברגע שאנחנו נאבד שוק, אז אנחנו לא נוכל לחזור לאותו שוק.

ניוקסל היה ויהיה עם הפועלים מהשטחים ובלי הפועלים מהשטחים. אני זוכר את ההתפרצות של הניוקסל בששת הימים. כאשר מחסנים אז אין ניוקסל? מקרה או שניים בשנה תמיד יהיו. לפי החוק אם מדינת ישראל תנהג לפי הכללים של ה O.I.E מספיק שפעמיים בשנה ידווח על מקרה של ניוקסל ואז כבר לא נוכל לייצא ממדינת ישראל. בעיית הבשר תפתר איך שהוא ויפצו על הנזק. תאורטית מדינת ישראל לא תוכל לייצר חומר רבייה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האם אתה מציע שלא יודיעו?

גיורא וולף:

אני לא יודע מה קרה שנאלצו לדווח על מחלת הניוקסל.

היו"ר אלי גולדשמידט:

המדינה מכבדת את עצמה כמדינה שמכבדת הסכמים. האם אתה רוצה שיסתירו את זה?

גיורא וולף:

אם לא יחליטו לחלק את מדינת ישראל כמו מדינות אחרות בשוק האירופאי אנחנו בבעיה אדירה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

חבר הכנסת יוסי בילין חזר מטיור בקהיליה האירופאית והוא אמר שמעבר לכל הויכוח הפוליטי שקיים, המדינה מתעסקת בבעיות שקשורות עם המו"מ ולא שמים לב מה קורה באירופה. מאז שהממשלה הזאת נכנסה לתפקיד נגמר כל מו"מ עם המערכת האירופאית.

אני לא בא בטענות למשרד החקלאות. השאלה היא אם משרד החקלאות ומשרד החוץ מטפלים בתוצאה של מחלת הניוקסל. האם באמת צריך לגרום לכך שכל הנושא של הבשר לא ישווק? אומר פרופסור שמשוני שהוא בר סמכא מהגדולים שיש, ושאיך שום קשר בין ניוקסל לבין שיווק בשר הודו. למה אי אפשר לקיים מו"מ אנטנסיבי ושהשר יתערב בו. אלה דברים שרואים אותם לאורך זמן.

האם שר החקלאות היה בנציגות האירופאית? הטיפול בבעיה הוא טיפול ברמה דיפלומטית וברמה מדינית ולא ברמה המקצועית. הנושאים המקצועיים יכולים דווקא לעזור.

גיורא וולף:

פרופסור שמשוני הסביר שיש מדינות שיש בהן דירוג של הניוקסל. מצרים היא מדינה שנגועה בניוקסל והיא לא מייצאת. אתמול סגרו לנו את השוק למצרים. לפי דעתי זה סתם משיקולים פוליטיים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

עם המצרים יש עליות ומורדות, וזה לא כל כך תלוי בחילופי השילטון. הנושא האירופי והייצוא לאירופה זה סם החיים של מדינת ישראל.

יעקב גרינבוים:

בנושא הנכסים הקהיליה האירופית העלתה לנו את הנכסים בבשר הודו ב-18% או ב-20%.

היו"ר אלי גולדשמידט:

יש תחושה שהעניינים לא מטופלים בדרג המינסטריאלי. אני לא מדבר על הדרג

המנהלי והפקידותי. אם זה לא מזיק לבני אדם ואם אין שום קשר לאווזים אז מדוע צריך למנוע שיווק של כבד אווז?

אמיר ברקן:

אני מסכים לגבי הניתוח של ההשפעות השונות של שוק בשר ההודים. אני מציע לא לערב בין הבעיה של העודפים, שצריך לטפל בה, לבין הנושא של הניוקסל. אנחנו לא הגענו למצב של אסון טבע, כי במצב של אסון טבע אי אפשר למנוע תופעות שונות. את התופעה הזאת אפשר היה למנוע. את הנושא של כבד אווז סיכמנו ביננו.

היו"ר אלי גולדשמידט:

למה לא לגבי חזה הודו?

אמיר ברקן:

על נושא של חזה הודו משרד האוצר מסכים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

עצם הדיון הוא לתקן את הנזק שנגרם. כשם שעשו את זה עם יצרני כבד האווז, כך צריך לעשות את אותו דבר עם ההודו.

אמיר ברקן:

לאור ההבדל הזה אני מצטרף לדעתו של מנכ"ל משרד החקלאות, שיש להפריד בטיפול ובהתייחסות.

היו"ר אלי גולדשמידט:

השאלה היא אם יש טיפול? זה שיש נזק על כך אין שום ויכוח. אם אתה במשך חודש ימים לא יכול לייצא אז יש נזק.

דני קריצ'מן:

אני מסכים שהקשרים בשוק המשותף נכון להיום, ברמה המיניסטריאלית, הם לא קשרים כמו שהיו. לפני שנה שנתיים עסקו בדברים האלה שרי חוץ ואולי אפילו ראש ממשלה. הוא היה יכול להרים טלפון לראש ממשלת ספרד ולהגיד מילה על העניין הזה. מה שכן לא הורעו דברים. אי אפשר להסתכל על עלות הנכס שהם עושים לנו שם ולשים מסך שחור על מה שאנחנו דורשים בשביל להכניס כאן תוצרת. המאזן הוא לטובתינו.

הנהלת השוק שעוסקת בתחום הוטרינרי הסכימה להפגש איתנו בתוך שבוע ימים, והיא הסכימה לכנס ישיבה של כל נציגי הקהילה, דבר שהיא עושה כל שלושה חודשים. בתום שלושה ימים הם הסכימו לדון בעניין הזה. אני די אופטימי לגבי ההחלטה.

אני לא אמרתי שאנחנו לא נחפש דרך לעזור לנזק הישיר שנגרם כתוצאה מהסגר הזה. אנחנו פשוט חלוקים על המספרים. אנחנו ננסה לעזור בהצטברויות השוטפות. לא נעסוק בהשפעות סביבתיות, לא נטפל בהשפעות הפסיכולוגיות ולא נטפל בשמאות למדפים שאיבדנו. כמו שנהגנו בכבד ודאגנו שמגדלי הכבד יקבלו, כך ננסה לראות אולי צריך להגדיל את הקרן שמסייעת לייצוא ששולחת עוד 500 אלף טון לייצוא.

יצחק טובלי:

לפי המסמך הראשוני שהקהילה האירופית דורשת, מדינת ישראל תצטרך לתגבר כנראה את מערך הפיקוח על השירותים הוטרינריים. הנושא הזה יעלה 2 מיליון שקלים והוא לא מכוסה בשום צורה. כל הפיקוח הוטרינרי של הענף הזה, בניגוד לבקר, ממומן על ידי המגדלים. זה נטל נוסף על המגדלים.

אמיר ברקן:

שירותי הוטרינריה בישראל גובים ממשלם המיסים הישראלי סכום של 30 מיליון שקל. מדובר פה על כמעט 200 תקנים ועוד כמה עשרות טובים של עובדים שנקראים עובדי מסגרת. במסגרת הסכמי האוטונומיה ניתנה התייחסות ממשרד החקלאות וממשרד האוצר לגבי חלק מהדרישות שהועלו בנושא וטרינריה. אני קושר את הנושא של יחידת הפיקוח שהוגדלה כתוצאה מהעניין הזה.

כדי להשיג התנהגות נכונה אפשר לעשות שתי פעולות. אפשר לשים פקחים על יד כל לול שירשמו דוחו"ת, ואפשר לקבוע תקנות שאם אותו מגדל ידע שהוא לא עומד בהן אז השוק יעניש אותו. אותן שתי הפעולות מדברות על איזה שהוא שילוב בין שתי הגישות האלה.

אם מגדל ידע שהוא לא מחסן לפי ההנחיות ולפי התקנות שעומדות בסטנדרט מאוד גבוה, אז יכול להיות שחלק מהתוצרת שלו לא תובא לייצוא, וכתוצאה מזה המחיר בשוק המקומי ירד.

בניהו מנדל:

ענף הלול, שהוא הענף הכי גדול במשק החקלאי ושהוא עומד על 2 מיליון שקל, סך כל השירותים הוטרינריים לגביו עומד על 4 תקנים. כל מה שאומר אמיר ברקן הוא שאנחנו המגדלים מחזיקים את כל הענף הזה.

אמיר ברקן:

אני לא מתערב בהקצאה הפנימית של השירותים הוטרינריים.

היו"ר אלי גולדשמידט:

ההיקף של הייצוא ביחס לנתח של השירותים הוטרינריים הוא כל כך קיצוני שזה לא נכון לראות את הדברים כך. אם היינו מונעים את הניוקסל על ידי עוד שני תקנים, הסכומים שהאוצר היה צריך לשלם היו סכומים מאוד גבוהים. אם בסופו של דבר יסגרו את העסק לחצי שנה הנזק יהיה עצום והאוצר יצטרך להשתתף בצורה כזאת או אחרת.

אני מאוד מקווה שאכן הסגר יסתיים בימים הקרובים, והבעיה תהיה בעיה שאפשר יהיה לקמט אותה ל4,5 שבועות של נזק. אם הסגר ימשך אז הדיון הזה יהיה מיותר.

צריכות לצאת תקנות, ומשרד החקלאות צריך לחשוב על תקנות מענישות בצורה חריפה מאוד מבחינה מנהלית.

ארנון שמשוני:

יש היום. הקנס האזרחי היום על מי שעובר עבירה בתחום הקרטינות הוא 48 אלף ש"ח. את זה אני מטיל, וזה דווקא תודות למשרד האגף לתקציבים שיזם את ההחלטה הזאת לפני שלוש שנים. יש קנס אזרחי שיש בו שתי רמות, האחת היא 9600, והשנייה היא פי 5 מזה 48000 שזה על עבירה חמורה כמו הברחה או הסגר.

היו"ר אלי גולדשמידט:

צריך להחמיר מאוד. יש פה תהליך, שמעצם הפרת החוק מגדל אחד יכול לגרום להרס של כל ענף גידול העופות. זה חייב להיות דבר מאוד מרתיע מבחינת הענישה. אני בכל זאת חושב שצריך להגדיל את התקנים של השירות הוטרינרי בנושא הזה. בהנחה שהמשבר יפתר ומשרד החקלאות יתחייב לרמה מסוימת של פיקוח, אז האוצר צריך לקבל את העניין הזה ולתת לו את הגיבוי. אם חס וחלילה יהיה עוד אירוע כזה ויראו שלא עמדנו בעניין הזה, אנחנו נהפוך להיות כמו מצרים ותורכיה. כך יסגרו לנו בכלל את הייצוא של הבשר.

אנחנו מוכנים להיות לעזר. אני מציע שתקימו את הדיונים, ואם תראו שהדברים לא מסתדרים אז ועדת הכלכלה תעזור גם בנושא החקיקה או התקינה לגבי החמרת הענישה בתחום.

התחושה היא שאפשר היה לפתור סוג כזה של משברים עם ההתערבות המינסטריאלית ברמת יחסי החוץ של ישראל עם הקהילה האירופית. יש תחושה שבמסגרת השיתוק הכללי שאחז את מערכות השילטון במדינת ישראל בכל הקשור לקיום מו"מ במערכות הפולטיות, זה גם אחז את מערכת היחסים עם השוק האירופאי.

דני קריצ'מן:

זה לא התחיל מיוני 1996.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני כמשקיף מהצד ראיתי איזו אינטנסיביות היתה במערכות העבודה בין המדינות. אם הנושא של השוק האירופאי והיחסים, נושא שהוא בסדר חשיבות עליון, אז מן הסתם יוזמים סיורים פגישות עם הגורמים הנוגעים לדבר. האם הממשלה קיימה דיון בנושא הזה, האם שר החוץ נתן סקירה על מערכת היחסים הכלכלית עם השוק האירופאי המשותף, האם עם משרד האוצר נעשתה בדיקה כזאת?

השקט שאני שומע כתשובות אומר לי את הכל. לא היו כאלה דיונים. הנושא הזה נדחק לשוליים כמו הרבה נושאים אחרים. לפי דעתי זה ילך ויחמיר אם לא תהיה התבהרות בנושא הזה. זה לא רק יבוא לידי ביטוי בניוקסל, זה יבוא לידי ביטוי בנושא של נכסים, ובמעמד שלנו בנושא שיווק תוצרת חקלאית אחרת וגם תוצרת לא חקלאית בכל יחסי המסחר שלנו איתם.

דני קריצ'מן:

הנזק הגדול ביותר שנגרם לחקלאי ישראל הוא כתוצאה מהסכמי אוסלו והסכמי פריז. פתיחת השוק ופתיחת השוק של יהודה שומרון ועזה זה הנזק. זה ידוע שהחקלאים היו הקורבן להסכמי השלום ואולי בצדק.

היו"ר אלי גולדשמידט:

אני מסכים איתך. בהסכמי השלום הנושא של פתיחת הגבולות בתחום החקלאי פגע במדינת ישראל. אם המו"מ היה נמשך ולא היו מקפואים אותו אפשר היה לשפר את הדברים. ברגע שאת הכל הופכים לאיי חורבות אז אי אפשר לדבר על שום נושא שקשור ליחסים הבייליטראליים. נכון שהסכמי אוסלו חיברו בין מדינה שנמצאת מבחינת המצב שלה במעמד מאוד מתקדם לבין מדינות מתועשות ברחבי העולם. זה חיבור שלה עם אוכלוסייה שנמצאת בהרבה מונחים בתנאי עולם שלישי. בין היתר זה גם קצת אשמתינו.

זה שנוצרה בעיה זה לא אומר שלא צריכים לטפל בה.

איציק בדר:

אין ויכוח על כך שהחקלאים נפגעו כתוצאה מהסכמי אוסלו, אם כי הסכמי אוסלו ברמה הלאומית יכלו להיות הדבר הכי טוב שאפשר. מה שצריך לדאוג הוא שהחקלאים לא ישלמו את הנזק הזה.

היו"ר אלי גולדשמידט:

האירוע הזה מראה שצריך להעמיק את הטיפול במערכת היחסים עם מדינות האיחוד האירופאי בדרג המיניסטרילי, וכמובן גם בדרג האחר.

משרד החקלאות עם הרפרנט של משרד האוצר צריכים לשבת עם שני ענפים שעדיין לא טופלו ברמה של הידברות ישירה. אנחנו מדברים על ענף הרבייה, ענף ההודים ואולי גם ענף היענים. המגדלים או נציגי הייצואנים או היצרנים צריכים להגיש נייר מסודר של הערכת היקף הנזקים.

דני קריצ'מן:

היתה בקשה ממשרד החקלאות להכריז על אסון טבע.

היו"ר אלי גולדשמידט:

איציק בדר ויעקב גרינבוים לא מתכוונים לאסון טבע כמשמעותו בחוק אסונות טבע. הם מתכוונים לנזק בהיקף גדול שנגרם כתוצאה ממעין כוח עליון. הוועדה קוראת למשרד החקלאות ומשרד האוצר לשבת מיידית עם נציגי המגדלים ועם נציגי הייצואנים ולבדוק את היקף הנזק הישיר והעקיף שנגרם לענף בעקבות הסגר שנמשך קרוב ל-5 שבועות בייצוא בשר עוף (הודו, יענים, כבד אווז ורבייה) לאירופה, ולמצוא את הדרך כדי למנוע את הרס הענף ופגיעה במגדלים.

הוועדה קוראת לשרים הנוגעים בדבר, לשר החקלאות, לשר האוצר ולשר החוץ לחדש את הקשרים הטובים שהיו במשך השנים האחרונות עם הקהילה האירופית, ולפעול כדי להגיע להבנות בתחומים הביטריאליים ובעיקר בתחום הייצוא החקלאי שלנו, שהם הנושאים הרגישים ביותר ועליהם מושתתת פרנסתם של אלפי חקלאים במדינת ישראל.

תודה רבה, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10:30